

Pavlova a jeho žiakov nie sú dosiaľ filozoficky dostatočne zhodnotené. Marxistických filozofov, ktorí sa špecializujú na fyziológiu a jej príbuzné, resp. susedné vedy, čaká tu ešte veľa zodpovednej a zložitej práce.

Práca Todora Pavlova — ako vidno z tohto stručného prehľadu jej problematiky — je nanajvýš vhodným podnetom pre oživenie metodologických diskusií medzi psychológmi, fyziológmi, pedagógmi, klinickými pracovníkmi a filozofmi.

Z VEDECKÉHO ŽIVOTA

K 65. NARODENINÁM LADISLAVA SZÁNTÓA

30. apríla tohto roku dožil sa svojich 65. narodenín akademik Ladislav Szántó. Naša kultúrna verejnosť, no predovšetkým front filozofických pracovníkov si vysoko cenia záslužnú činnosť tohto priekopníka marxistického myslenia na Slovensku a jeho podiel na tvorivom aplikovaní marxizmu v našich podmienkach. V jeho bohatej, už takmer 40 ročnej práci za vec robotníckej triedy a socializmu sa názorne spája záujem teoretický s najširším záujmom spoločensko-politickým a dokumentuje sa marxistická požiadavka jednoty teórie a praxe.

Ladislav Szántó je široko orientovaný a náležite teoreticky vyzbrojený vedec-ideológ. Rozsiahle všeobecné, no najmä filozofické a ekonomické znalosti, ktoré získal hlbokým ponorom do diel klasikov marxizmu-leninizmu, ako aj systematickým sledovaním sovietskej filozofickej tvorby, ho uschopňovali už v období I. ČSR k prenikavým analýzám najrozmanitejších teoretických i politických problémov. Tematicky sa tieto práce, uverejňované medzi dvoma svetovými vojnami v pokrokových časopisoch a revuách (Pravda chudoby, Rudé právo, Tvorba, DAV, Šíp, Komunistická revue), týkajú predovšetkým základných otázok marxistickej filozofie, materialistickej dialektickej metódy, otázky triednosti filozofie a vedy, filozofie prírodných vied a niektorých aktuálnych otázok sociálno-politických. Hodno spomenúť aspoň najdôležitejšie tituly týchto jeho štúdií: *Hegel a Marx, Leninova filozofia, S Le-*

ninom na vyššiu etapu, Od Anti-Dühringa k empiriokriticizmu, Základné otázky Plechanovho učenia, O vývojovom zákone praxikladov, Veda v službách buržoázie a proletariátu, O triednom chápaní konkrétosti a abstraktnosti, O triednom boji v súčasnej prírodovede, Kríza meštiackej prírodovedy a jej prekonávanie, Marx a sociálna demokracia, Stranícka diskusia a dialektický materializmus, Sme bojovnými dialektickými materialistami, Fašistická racionalizácia výchovy atď.

V krátkom príležitostnom článku prirodzene nemožno podať hlbší rozbor ani výpočet bohatej Szántóovej tvorby a publikačnej činnosti. Výber článkov z tohto obdobia, ktorý vyšiel pred nedávnom vo Filozofickej bibliotéke FÚ SAV pod názvom *Vybrané state* ukazuje v plnej miere, že Szántóove práce majú veľmi čestné miesto v dejinách marxistického myslenia na Slovensku a že ešte len čakajú na vážny rozbor a zhodnotenie.

Po oslobodení sústreďuje sa L. Szántó popri aktuálne ideových problémoch na problematiku politickej ekonómie, historického materializmu a marxistickej gnozeológie. Knižne vydal publikácie *Úloha osobnosti a nás v dejinách* (1946), *Hospodárstvo dvoch svetov* (1948) a rozsiahlu štúdiu *O vedeckom a umeleckom odraze* (FS, 1953).

Všetky Szántóove práce majú zásadný ideový význam. Ich ústredným problémom

sú predovšetkým otázky marxistickej dialektickej metódy, otázky jednoty a boja protikladov, ktoré v duchu klasikov považuje za základný predpoklad hlbokého preniknutia do podstaty prírodnej a spoločenskej skutočnosti. Práve so zreteľom na dialektický charakter všetkých javov pristupuje Szántó k analýze každej otázky, či už ide o zložité problémy gnozeológie, filozofie prírodných vied atď., či o celkom konkrétnu, aktuálnopolitickú problematiku. Treba však osobitne vyzdvihnúť tú skutočnosť, že teoretické závery a rozborov majú v Szántóových prácach vždy aj spoločenskú funkciu a politickotriedny dosah.

Z tohto hľadiska sú pozoruhodné najmä práce venované problémom triednosti vedy a ideovej tvorby vôbec. Na nespočetných konkrétnych príkladoch z buržoáznej vedy odhaľuje podstatu objektivismu vo vedeckej práci a dokazuje triednu podstatu ideológie a svetonázorovej orientácie každého vedeckého pracovníka. Svoje vývody rozvíja Szántó svojráznou tipnou, no pritom účinnou a nekompromisnou metódou polemiky s domácimi i zahraničnými predstaviteľmi buržoáznej ideológie. Zvlášť mnoho pozornosti venoval otázkam rozvoja marxistického svetonáhľadu vo vyvíjajúcich sa spoločensko-triednych podmienkach a medzinárodných vzťahoch. V strede jeho ostrej kritiky stoja práve sociálni demokrati, oportunisti a revizionisti rôznych odtieňov, ktorí sa maskovali strojenou sympatiou k robotníckej triede.

Zaujímavá sféra akademika Szántóa je však omnoho širšia, než sme ju načrtli vyššie. Závažný príspevok podal i v jednotlivých otázkach historického materializmu, v otázkach pedagogickej praxe a jej prí-

buzných disciplínach, v otázkach umenia všeobecne a socialistického umenia zvlášť, v otázkach filozofie prírodných vied a špeciálne súčasného fyzikálneho idealizmu atď. Ďalej mu patrí zásluha za systematické oboznamovanie slovenskej pokrokovej verejnosti s výsledkami sovietskej filozofie. Po celé desaťročia nielen sledoval a propagoval sovietske skúsenosti, ale súčasne upozorňoval na nebezpečenstvo ich mechanického preberania. Ladislav Szántó vždy učil, že každá marxistická analýza vyžaduje konkrétnu historickú analýzu všetkých podstatných stránok javu, odhalenie jeho vlastnej dialektickej podstaty, čo vylučuje možnosť akejkolvek mechanickej aplikácie napred naučenej poučky. „Marxizmus nie je dogmou, ale je návodom k činnosti. Je najdokonalejším spôsobom poznania sveta, ktoré umožňuje a privádza človeka k cieľavedomému pozmeňovaniu sveta ľudskou spoločenskou praxou. Marxizmus je nerozlučnou jednotou pravdivého poznania a tvorivého konania. V tom je už obsiahnuté aj to, že marxizmus sa nikdy nepokladal za hotové, navždy sformované a teda mŕtve učenie a konanie.“ (*Vybrané state*, str. 173).

Akademik Ladislav Szántó od samého počiatku vedome pomáhal robotníckej triede v boji proti buržoázii. Jeho tvorba pri-niesla bohaté ovocie a pomohla vo veľkej miere pri formovaní vedeckého svetonázoru u nás. Tieto okolnosti ako aj osobné kvality súdruha Ladislava Szántóa robia ho našej vede vzácnym a všetkým, ktorí s ním prichádzajú do styku, milým človekom.

Do ďalšieho plodného života a práce prajeme mu mnoho zdravia a tvorivých síl.

Redakcia

AKADEMIK IGOR HRUŠOVSKÝ ČESTNÝM DOKTOROM UNIVERZITY MARTINA LUTHERA V HALLE

V ovzduší prehlbujúcich sa bratských vzťahov medzi ľudom Československa a Nemeckej demokratickej republiky sa rozvíja úzka spolupráca medzi Univerzitou Jána Amosa Komenského v Bratislave a Univerzitou Martina Luthera v Halle. Najnovšie sa družbe medzi týmito dvoma univerzitami dostalo neobvyklého výrazu: univerzita v Halle oceňuje záslužnú vedeckú prácu akademika Igora Hrušovského, prof. filozofie na bratislav-

skej univerzite, udelila mu titul čestného doktora filozofie Univerzity Martina Luthera.

Udelenie hodnosti čestného doktora filozofie akademikovi Igorovi Hrušovskému sa uskutočnilo 24. februára 1959 o 11. hod. na slávnostnej promócií v Dome Černyševského v Halle za širokej účasti učiteľov a poslucháčov hallskej univerzity i zástupcov verejnosti. Pri tejto príležitosti predniesol akademik Igor Hrušovský promočnú prednášku